

תכניות ופעולות לחנוכה בקהילה

מובאים כאן רעיונות שונים לתכניות. חלקם לבתי כנסת וחלקם לבתי ספר, אך הרוב מתאימים לשניהם. כמובן שזו היא רק רשימה חלקית של שלל האפשרויות שעומדות בפני הרב והמחנך בתקופה עשירה זו של השנה, ואנו נשמח לשמוע מכם על כל מה שאתם עושים אצלכם בקהילה.

כיבודים

הדלקת הנרות היא הזדמנות טובה להפוך משהו "דתי" לטקס ולמצוא את הזמן לתת כבוד והוקרה לאנשים שונים בקהילה. ניתן לארגן ערב הדלקת נרות על-ידי הוועד (board), נוער, משתתפי המניין היומי, מורים בקהילה, תורמים וכד'.

ניתן לעשות משהו קטן כל ערב בבית הכנסת, ולשלוח הזמנות לפני כן. ניתן לעשות את זה בערב אחד או שניים ולהפוך את ההדלקה למשהו יותר גדול. זה רעיון טוב לפתיחה של ערב עם הפעלה נוספת (מסיבה, ארוחה, חידון וכו').

החנוכה התורמת

את הפעילות הזאת אפשר לעשות בשיתוף פעולה עם ארגון חסד או חלוקת מזון לנזקקים, או למען ארגון צדקה כלשהו. אוספים הרבה קופסאות שימורים, שמים אחד על גבי השני, ועושים מהם חנוכה גדולה. אם מצליחים לבנות את ערימת הקופסאות כך שהחנוכה גם תהיה כשרה, אפשר להדליק עליה את נרות החג. אם לא, אפשר לערוך הדלקת נרות חגיגית בחנוכה אחרת. את קופסאות השימורים תורמים לנזקקים.

אפשרות נוספת היא לבנות או לקנות חנוכה גדולה חלולה, עדיף שקופה, שתשמש גם כחנוכה, וגם כקופת צדקה, ולאחר החג נותנים את הכסף לצדקה.

נר מחבר

תכנית שמופעלת בהצלחה רבה ברחבי הארץ דרך המתנ"סים. לאחר רישום מראש, שולחים משפחות מהקהילה להתארח אצל משפחות אחרות מהקהילה להדלקת נרות, וכך יוצרים היכרות בין אנשים שאולי לא כל כך מכירים. את סידור הזוגות אפשר לבסס על מספר ילדים וגילאיהם הדומים, רמה דתית (שלא ייוצר מצב ששתי משפחות מתחברות, ואין אחת מהן יודעת על מה החג ואיך מדליקים וכד').

אם ישנה שאלה של כשרות, אפשר גם לספק אוכל וכלים חד פעמיים למשפחות המארחות, ולפי הצורך למצוא תורמים או לדרוש תשלום עבור ההשתתפות בתכנית.

ניתן לשלב גם אירוע מרכזי לקהילה, ולתת הנחה לאלו שהשתתפו בתכנית 'נר מחבר'.

משחק סביבונים למבוגרים

ערב של התרמה, למבוגרים בלבד, לדבר מסויים בקהילה שבדרך כלל אינו מקבל תשומת לב או למשהו שקשור לניצחון הרוח על הגוף, כגון ספרים חדשים לספריה או סידורים לתפילת הילדים.

מכון או"ת להכשרת רבנים ומחנכים לקהילות ישראל

מבקשים מאנשים לקנות דבר יחסית זול (יחסית לכל קהילה וקהילה), לעטוף את החפץ ולכתוב חידה על מה שהם קנו. נערכת מכירה פומבית על כל חפץ וחפץ, ובסוף המכירה הזוכה המאושר מוזמן לסובב את הסביבון. לכל צד שעליו נופל הסביבון ישנה משמעות אחרת:

קרה כאן נס, ומקבלים את החפץ בחינם.	=נס.
משלמים פי שתיים ממה שאמרו בעת המכירה.	=גדול.
נשארים באותו מחיר.	=היה.
חייבים לשלם יותר ממה שאמרו, אך לפי בחירת הזוכה.	=שם.

ימי עיון

אפשר לקיים ימי עיון קודם חנוכה בנושאים שונים: היהודים, המתיוונים והעולם המודרני; אור וחושך; על נשים ומקומן באותו הנס; מהי גבורה? ועוד ועוד. אם מקיימים את יום העיון בשבת, אפשר לשלב ארוחת שבת או סעודה שלישית קהילתית. אם ביום חול, אפשר לשלב סרטים ומצגות, וכן להפעיל תכנית לילדים. לא לשכוח סופגניות!

חידונים

חידונים על חנוכה אפשר לערוך גם לפני וגם תוך כדי החג, במגוון רחב של דרכים. ולמגוון רחב של קהלי יעד. לדוגמא: אפשר לקחת תבנית של תכנית טלוויזיה ידועה כמו "מי רוצה להיות מליונר" ולחבר שאלות בנושא החג. אפשר לשלוח חידה יומית באימייל לרשימת התפוצה, בכל אחד משמונת הימים, ולחלק פרס למי שעונה נכון ראשון. דבר כזה אפשר גם לעשות בשיתוף פעולה עם חנות הספרים היהודית המקומית, לתת להם את הפירסום, ולבקש מהם לספק את הפרסים (ספרים, דיסקים וכד'). רעיון נוסף הוא לארגן ערב עם ארוחה וחידון (supper quiz), ולגלוש מעבר לשאלות הקשורות רק לחג עצמו. כמובן שאת השאלות והסגנון יש להתאים לפי גילאים, רמות, זמן, מיקום וכו'.

אוכל ושמן

אחד המוטיבים המרכזיים של חנוכה זה האוכל הספוג בשמן:
 א. ניתן להביא אופה מקצועי שילמד קצת על טיגון מוצרים בשמן, על הפן הבריאותי (או לא) שבטיגון, על שמנים שונים ועוד. ניתן לערוך לאחר מיכן טעימה או מכירה של המוצרים שטוגנו.
 ב. ערב מתכונים לסופגניות/לביבות. כל אחד יביא דוגמא של לביבה/סופגניה והמתכון שלה, ויחליפו מתכונים. אם ישנן בעיות כשרות, ניתן לבצע ערב בישול במוסד קהילתי שאליו יביאו את כל המוצרים, לפי כללי המקום, ושם יבשלו.

ערב סיפורי ניסים

הדלקת נרות וערב סיפורי ניסים אישיים, בהשתתפות אנשים שקרה להם נס או מקרה של התגברות האור על החושך. אפשר להגביל כל סיפור ל-3 דקות ואז לשתף יותר אנשים. הרב יתן שיחה קצרה על נס חנוכה ועל ניסים בכלל.

אורות מדורות

(מאתר שיטים, מכון החגים, www.chagim.org.il)

אוסף אורות מדורות - אמרות בנושא אורות ונרות מתקופות שונות לאורך ההיסטוריה היהודית. אפשר להשתמש בקטעים לפעילות חברתית-לימודית בנושא האור. פעילות כזו יכולה להיות הכנה לחנוכה, ולתרום לחיבור האישי של המשתתפים לסמל המרכזי בחג, דרך טקסטים יהודיים עתיקים וחדשים. נפזר את הקטעים בחדר. כל מקבץ קטעים על פי תקופה, יערך בפינה נפרדת. אפשר להאיר כל פינה בנרות חנוכה ולעמעם את האור בחדר. נבקש מן המשתתפים להסתובב בין הקטעים ולבחור להם מכל פינה, קטע שמדבר אליהם, שמבטא ערכים שחשובים להם, שמנחה אותם, או שהיו רוצים לאמץ, שיש לו משמעות בחייהם, או קטעים שאינם מסכימים איתם... (או גם מסכימים וגם לא...).

אחרי בחירת הקטעים אפשר להנחות את המשתתפים לערוך את הקטעים על גליון ובעזרת חומרי יצירה או/ו כתיבה ליצור מדרש אישי על הקטעים: מדוע בחרתי קטעים אלה? איך הם מתקשרים בשבילי? ואולי ארצה להוסיף קטע משלי...

אורות מהמקרא

בראשית ברא א-להים את השמים ואת הארץ: והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח א-להים מרחפת על פני המים: ויאמר א-להים יהי אור ויהי אור: וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל א-להים בין האור ובין החשך: ויקרא א-להים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד.

(בראשית א', א-ה')

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

(תהילים, צ"ז 11)

וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות, כיתרון האור מן החושך: החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך...

(קהלת, ב' 13)

ומתוק האור וטוב לעינים לראות את השמש: כי אם שנים הרבה יחיה האדם בכולם ישמח ויזכר את ימי החשך כי הרבה יהיו.

(קהלת י"א, ז-ח')

נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי.

(תהלים קי"ט ק"ה)

אורות מחז"ל

כאדם שמדליק נר מנר, הנר דולק וחבירו אינו חסר.

(במדבר רבה, פרשה י"ג, ד"ה, כ')

כל מי שהוא נתון באפלה רואה כל מי שהוא נתון באורה.

(מכילתא דרבי ישמעאל בשלח, פרשה ד')

מכון או"ת להכשרת רבנים ומחנכים לקהילות ישראל

ר' יהודה אומר: האורה נבראת תחלה, משל למלך שבקש לבנות פלטין והיה אותו מקום אפל, מה עשה הדליק נרות ופנסין לידע היאך הוא קובע תימליוסים (אבני היסוד), כך האורה נבראת תחלה, ור' נחמיה אמר העולם נברא תחלה, משל למלך שבנה פלטין ועטרה בנרות ופנסין.

(בראשית רבה פרשה ג')

הרשעים דומים לאדם המהלך באפילה הגיע באבן ונכשל בה הגיע לגומץ ונפל בה הוא שכתב "דרך רשעים באפילה ולא ידעו במה יכשלו" (משלי ד' י"ט) אבל צדיקים דומים לאדם המהלך ונר לפניו הגיע לגומץ מיסר הימנו שלא יפול בה הגיע לאבן משמר עצמו שלא יכשול בה.

(פסיקתא רבתי, פרשה ח')

אורות מן החסידות

עיקר התכלית של המצווה הזאת היא ההדלקה: החשק, ההתלהבות, האש המתלקחת בנשמה!

(רבי לוי יצחק מברדיצ'ב)

כל עוד הנר דולק צריך לתקן.

(חסידים)

כתוב: 'ויאמר אלהים: יהי אור' - אם אדם מבקש באמת: אלהים, יהי אור! - נעשה לו אור.

(חסידים)

רבי צעיר התלונן בפני הרבי מרוזין: "בשעות שבהן אני מתמכר ללימוד, מרגיש אני חיים ואור, אבל אך פוסק אני מללמוד מיד נעלם הכל. מה עלי לעשות?" השיב הרוזיני: "משל לאחד ההולך בליל חושך ביער, ולשעה קלה נלווה אליו איש אחר הנושא פנס בידו, אבל כשהם מגיעים לפרשת דרכים נפרדים הם זה מזה, והראשון מוכרח לשוב ולגשש. ואילו אדם הנושא את אורו שלו אין לו לירא מפני החושך."

(האור הגנוז, מרטין בובר)

מפי רבי נחמן מברסלב נמסר לנו מאמר זה של סבו הבעל שם טוב: אוי ואבוי, העולם מלא מאורות וסודות נפלאים ונוראים, והיד הקטנה גודרת בפני העינים ומעכבת מלראות את האורות הגדולים.

(האור הגנוז, מרטין בובר)

אורות חלוצים

כל אור, אף על פי שהולך ממקומו - רישומו נשאר.

(ש"י עגנון)

מי שאין פניו מאירות - גם נפשו שרויה בחשכה.

(אברהם שלונסקי)

כי שבעה הם ימים לימות השבוע,
ושבעה יש קנים למנורה.
ומי אשר הדליק המנורה בנפש -
הוא יצק השמן לאורה.

(אברהם שלונסקי)

אין כל החושך יכול לכבות נר אחד, אלא נר אחד מאיר את כל החושך.

(חיים הזז)

חובה להבליט את האורות בלי להעלים את הצללים.

(ד. סדן)

בראשונה דולק נר אחד, עוד אחד ועוד אחד ועוד אחרים. החושך יחלוף כליל.
בתוך הצעירים בני דלת העם, ייבקע האור בראשונה, ואחר ילוו אליהם
האחרים, אוהבי הצדק והאמת, החופש והקידמה האנושית, היופי.
ובהיות הנרות דולקים כולם ישתאו וישמחו על העבודה שנעשתה.
אין לך תפקיד חשוב ומביא אושר יותר מתפקיד השמש משרת האור.

(בנימין זאב הרצל)